

Harasztiné Bata Zsuzsanna, ny. óvodapedagógus

Meséld el, hogy miért szereted a karácsonyt!

Könyvtárban ülök kellemes melegben. A tárolókban választásra felkínált könyvek láthatók, amelyek arra készítetik a látogatót, hogy döntsön, mit kölcsönözzön, mit lapozzon át?

Az idő szalad. Órák telnek el, amíg átnézem a karácsonyi könyvkínálatot, a régi és új szerzők könyveit, melyeknek egy része illusztrált, másik része csak fekete-fehér betűs, de csalogató a fedőlapja.

Belelapozok a drága színes folyóiratokba és átböngésem. Ámulok jó minőségű kivitelezésükön, a fényképeken, a cikkeken.

A témák: tél, karácsony, receptek, jó tanácsok arra, hogy öltöztesse a lakást ünneplőbe!

Én viszont arra gondolok, hogyan öltöztessen szívemet-lelkemet ünneplőbe.

Van mögöttem emlék régi karácsonyokról, fenyők mágikus zöldjéről, a decemberi égen fénylő vagy pislákoló csillagokról - de sosem ismétlődik már meg a hajdani 3 nagy csillag együttállása a Jupiter, a Vénusz és a Szaturnusz, mely 2000 éve üzenetet hozott a napkeleti bölcseknek, akik jöttek, keresték a helyet, hol áll meg hármas együttállásban a 3 csillag, ami sosem volt a csóvás hullócsillag, sem nem üstökös. - de várták, hova vetíti fényét? Kisvárosban vendégfogadóra, jászolra.

Emlékezem hópehelyre, hideg nehezen befűthető nagy szobákra, és hideg templomra, de gyermek voltam, hosszú szárú bőrcipő volt a lábamon, talán meg is fagyott benne egyik másik ujjam, piros foltok voltak rajta, viszkett. Forró és jéghideg víz volt a gyógymód akkoriban erre.

Az emlék múltóban.

Zúzvara és jégpáncél volt a tócsák befagyott vizén.

Korcsolyapálya nem volt ott, ahol gyerekeskedtünk húgommal, de hatalmas fenyők álltak a templom, a ház mellett, susogtak.

Ősszel tobozukat hullatták, azt kötöttük a karácsonyfára kályhaezüsttel befestve, sókristályos kis papír házak, kis papír templomocska lengett a fán, fondan azaz házilag főzött cukor fakó kakaóporral színezve- régi sztaniolban, és angyalhaj, ezüst boa, néhány linzerkarika és csipesszel rögzített kis gyertyák a fenyőn, a csúcson üvegdísz csillogott, és amikor nyílt az ajtó, akkor mentünk és semmi misztikus zene és fény.

Semmi *Mennyből az angyal*, mert az már elhangzott korábban 5 óra tájban a templomi ünnepen, ahol papírzacskóban minden kisgyerek kekszet, almát, nápolyit kapott, melyre a szülők adtak be a pár forintot.

A fenyőfa 1956-ban -1957-ben fájó emlék, mert vásárolni nem lehetett, a kert fenyő ágaiból barkácsolt Édesapa fenyő utánzatot, amerikánerral kifúrva egy rudat, belehelyezve az ágakat, ez volt a templomban a gyermek karácsony. Aztán bevitték kézben a lakásba, a középső szobába.

Emlék? Igen, elúszott talán, de nem véglegesen, mert a játékos gyermek megmaradt bennem és hűgomban is.

Ezért tudok mesélni a képeslapokról, amit rokonok és barátok küldtek válaszként talán, mert szüleim is küldték a lapokat távoli rokonoknak, barátoknak itthon és külföldön.

Piros alma lógott később piros szalagon és volt aranygömb is a fán, meg üvegből ezüst dió, amit korábban valódi dió előzött meg sztaniolba csomagolva.

A tavalyi rejtett gömbök előkerültek. Az ünnepi asztalon nem volt méces és gyertya. Örültünk a meleg cserépkályhának a nappali szobában, a terített asztalnak.

Ami disznólélsből maradt, vagy a közeli hentesnél néha friss hús, esetleg a baromfiudvarban egy-egy bóklászó tyúk, amit neveltünk egész évben, ebből volt a vacsora és másnap az ünnepi ebéd. Mákos kalács, meg diós volt reggelre saját dióból, saját termesztésű mákból, mely hátul a kertben a kukoricaföld mellett nőtt pontosan ebből a célból, hogy karácsonykor legyen kalács. Nem bejgli, hanem bordában vagy kalácsformában sült ünnepi sütemény.

A diófa kincs vidéken, de minden kertben, sőt országutak szélén megtalálható apróbb termésű vagy papírhéjú fajta. Somogyjádón élő nagypapánknak 100 diófaja volt, a 25 holdas földjeit, a szántót rétet, szőlőt keretezte, amit aztán 50-es években talán épp '54-ben belehalt elvesztésükbe, mert a tsz szervezéskor kivágtak az új gazdálkodók. A szőlőt is, mert útban volt, egybe szántottak akkor száz és száz holdakat.

Fagyöngyről nem hallottunk, nem tudtuk, hogy mi a titka, azon túl, hogy gyógynövény. Zöld borostyán a kertben nőtt, nem vágtuk le. Zenélő doboz sem csengett, hanglemez helyett a hosszú barna zongorához ültünk, kedves Mozart szonata vagy Beethoven rövid művei hangzottak el. Mindketten tanultunk szüleink támogatásával biztatásával zongorázni a városi zeneiskolában 7-8 éven át.

Csillagszóró szórta csillagát, idilli volt. Szikrázott. Levettük a fenyőágról, játszottunk vele, kőröztünk vele a levegőben. Veszélyessé válhatott volna, de kellett a szikra a szemnek, a léleknek.

Díszes csomagolópapír akkoriban még nem volt, talán a celofán vagy krepp, vagy a barna papír volt kéznél. A fa alatt könyv volt, sztereotíp ajándékok, a szeretet, a gondoskodás jelei: pipere holmi. Mit kapott Édesapa, Édesanyától? Nem emlékszem és fordítva sem? Csak a két gyerek volt a fontos, hűgom és én.

Kesztyű, sál, sapka a fa alatt, de hónapokkal előbb kellett utána járni egy-egy szaküzletben, mert ha volt is erre félretett kis pénz, de nem volt árucikk, mert ki hinné, hogy szeptemberben nem kaptam fekete fél cipőt csak barnát 14 évesen gimnáziumi évnnyitó előtt, mert egész városban (Kaposvár) nem volt, csak egy cipőbolt. (1959-60) Édes kis okkersárga kalapot vehettem 16 évesen magamnak a város

egyetlen kalaposánál a Teleki utcában. Kis kacér kalap volt. - Hova lett? - és egy piros esernyőt. Hazavitel után máris fordulnom kellett vissza, szüleim kívánsága volt, hogy cseréljem drappra. Máig megvan valahol a pincében-padláson.

Kár, hogy szomorú édes-bús emlék jut eszembe.

- Szegénydiákoknak pénzt gyűjtöttek a Munkácsy Mihály Lánygimnáziumban az osztálytársak. Otthonról kérték és kapták ők is a pénzt erre a célra, hogy mennyi jött össze, nem tudom.
- Elsős gimnazista voltam, nem rendes, csak magántanuló, aki egy széken ül oldalt a falnál, ölében a táska, füzet és felelnie sem kell, osztályzatot sem kap, csak év végén magánvizsgát kell majd tennie, 8-10 tantárgyból egyszerre Bizottság előtt. Nekem sikerült, oroszból jelest kaptam, szerettem a francia nyelvet is, az irodalmat, biológiát. Latint egy évig tanultam a gimnáziumban külön tanárnál, remek tanár volt.
- Nehéz magánvizsga volt év végén, 15 évesen tételeket kellett húznom egész éves anyagból. A másik kettő osztálytársat elküldték. Ők később bizonyítottak. Estin, levelezőn vagy nappalin Pécsen jogi egyetem végzése után büntető bírói címet kapott H. Ilona és jogi doktorátust szerzett H. Ágnes. Aztán az évek során egy-egy érettségi találkozóra eljöttek emlékezni velünk, miközben egy évet veszítettek. Vagy inkább nyertek? Tanulságot mindenképpen.
- *Emlékeztek. Mire is?* Hogy hárman ültünk ott a falnál, mert nem volt elég pad sem, 36 lány ült a padokban, 3 sorban és a három magántanuló -x-es egyéb származású oldalt a széken.
- 39 főből 32-en érettségiztünk, de meg kellene nézni a tablót, azon voltak olyanok, akik nem jöttek el a végső vizsgára, de fotójuk tavasszal kint volt, matrózblúzban, fiatalon, szépen a nagy Élet kapujában.
- A szép szomorú élmény ezzel kapcsolatban aztán az, hogy én kaptam a begyűjtött pénz egy részét,- talán más is-, a gimnázium első karácsonyán azon oknál fogva, hogy szüleim vegyenek nekem bőrkesztyűt karácsonyra abból a száz forintból. Most, hogy írom, megrendülök. Kötött kesztyűm volt, talán épp Nagymama kötötte. Busszal jártam be kora reggel faluról a városba. Havas úton egyszer 12 km-t gyalogoltam, mert óriási hó esett és leállt a buszközlekedés délután. Mások is kibírták, megélték, túléltek kb. 40-en gyalogoltunk Kaposvárról Jután át Hetesre. Rég volt, de nem mese volt az, hanem valóság.

Karácsony estéek? Békesség, boldogság, illat, rafia masnival átkötött fenyőág, baba a fa alatt. Egyszer nagy 100 forintos baba papírmásé fejjel és testében fűrészporsz, és ezt azért tudom, mert nem fértem a bőrömbe a kíváncsiságtól, kibontottam.

A két baba máig megvan, húgomnál is nálam is.

Budapesten lakott Nagymamánk, ő küldte csomagban. Küzdelmes élete volt neki is. Külön történet. Istennek hála, hogy mindenben támogatott minket egész életében. Nem szabad elfelejteni őt sem.

Édesapa igyekezete az volt, hogy értékes könyvet hozzon a fa alá: *Jókai könyvek, Mikszáth Kálmán: Akli Miklós c. kötete piros vászonban, Égető Eszter c. regény Németh Lászlótól vajszerű selyemben arany betűkkelkották, Kis kezek nagy mesterek* címmel...

Egyszeri kis műanyag körhintát is hozott, amit pörgetni lehetett, 12 évesek voltunk, Édesanya linzer karikáiból a fára is került néhány.

Keresztmama, Keresztpapa ajándéka is eljutott időben, valódi csoki, narancs hihetetlen és fésű-kefe készlet, ami illatos volt.

Harangszó hangzott karácsonyeste, három harang zúgott-zengett hívogatóan. Kevesen indultak el akkoriban, sötét berliner kendőbe bújva, fekete posztó vagy pamut cipőben vagy gumicsizmában, latyakban-hóban, - az emberek akkoriban félték. Az angyal nem szállt el a falu felett, sem a ház felett, ahol éltünk, ami sosem volt a miénk, de úgy éltünk benne, hogy rend legyen, megőrizve annak tisztaságát, meszelve, tapétázva, fűtve. A végső menedék, a saját ház csak sokára készült el, már nem is voltunk hetesi kislányok, már fővárosiak lettünk, felnőtünk.

Ahogy most nézem a könyvtárban az olvasnivalókat, a színes hagyományörző lapokat, tágul a szemem, hogy nem egyszerű a világban az ünneplés, mert Jézus születését vagy inkább arra való emlékeztetést kétezer év óta nem mindenütt tartják számon vegyes vallású vagy vallástalan népek, más pogány vagy ősi hagyományt őrzők, hihetetlen szokásokat fölve Európában vagy másutt. Érthető mégis, mert az ember találékony a decemberi korán sötétedő estéken a Fény születésére vár, ténylegesen december 21-én a téli napfordulón az ősi germánok ünnepeltek, ettől a naptól hosszabbodnak majd a nappalok és éled majd a természet. Győz a fény a sötétség felett. Hindu vallásúaknál is hasonló az öröm ezen a napon. Különböző földrészekén és kultúrákban a család és szeretet ünnepévé tették, amikorigalmakra vár az emberiség, böjtös idő helyett bőséges terített asztalra, ízekre vágyik melyek szem-szájnak ingere.

- **Belgiumba** a Mikulás hozza a karácsonyi ajándékot, zokniba helyezi, spanyol honból jön csatornákon keresztül a flamand városba Brügge-be, - tehát nem szánkóval jön.
- **Törökország** messze van, Myra városa is messze van, eredetileg a Santa Claus, püspök volt, papi süveg van a fején és a szegény ártatlan lányoknak dobott be pénzt az ablakon, hogy megmaradjon tisztaságuk, szüzességük. Innen ered az ajándékozás titka s öröme.
- Mikulással teljes a káosz, mert a magyar óvodások ő reá várnak a rénszarvasokkal együtt a **Rózsadombi Barsi parki MTA óvodában** most is.
Laci fiam beöltözött jóságos vatta szakállas Mikulásnak, 24- évesen, s miközben a zsákjából az ajándéksomagot adta,- benne narancs, csokoládé, másfajta édességek és a kis arany virgács,-akkor kérdezte az 5 éves kisfiú:
-Hol vannak a rénszarvasok? Laci Mikulás mondja rögtönözve:
-Kint az erdőben várakoznak, ott van egy kis hó, a szán is ott maradt. Itt az óvoda közelében még nem esett hó idén, karácsonyra biztos lesz majd, akkor szánkózhattok...
- **Itáliában** a mélyen vallásos olaszokhoz nem a Mikulás hozza az ajándékot, hanem a Befana vidám kedves seprűn lovagló boszorkány, de előbb Luca napján Jézus is vagy a Téalapó jöhet. A legenda szerint Befana szenteste elszalasztotta a betlehemi csillagot, ezért röpköd január 5 éjjelén január 6-ra virradóan a levegőben Kis Jézust keresve, eközben hozza a jó gyerekeknek az ajándékot, a rosszaknak meg széndarabokat.
- **Angoloknál** Téalapó van, ajándékát a kéményen ereszti le kandallón lógó zokniba.
- **Ausztriában** a felnőttek ünnepelnek forralt borral a jégpályán, hogy a gyerekek mit kapnak, talány.
- **Oroszoknál** Gyed Maróz, a tényleges Téalapó hozza a fenyőt a görögkeleti naptár szerint január 6-án.
- **A finneknél** a Mikulás hoz ajándékot karácsonykor.
- **Hollandoknál** is Mikulás jön karácsonykor és Fekete Péter, a kis segítője kormosan ereszkedik le a házak kéményén át a szobákba ajándékot hozva.
- **Hozzánk** karácsonykor majd a Bazilika előtt meg másutt kihelyezett Betlehemi jászol elé jönnek majd a keleti bölcsek, az ész, a tudás, a hódolat jeleivel, aranyat, tömjén és mirhát hoznak és tisztelegnek a Kisded előtt. Szép ez az áhitat, gyermeki szemmel kell nézni, mert

meztörök a varázs, ha kutakodni kezd a felnőtt. Mi lesz a gyermekből 32 év múlva, miért és kiért kell meghalnia a kereszt-fán.

- **USA-ban X-mas** lett a Christmas-ből, időt és pénzt nem számolva fényessé varázsolják a házakat fényfűzérrel, Mikulás figurával, őzekkel és szánnal, mindez egész decemberben csillog -villog a kertjükben házuk előtt. December 24-én összejön a család örült színes giccses pulóverben (ugly christmas sweater) de az igazi ünneplés 25-én kezdődik, Santa Claus érkezik szánon, Rudolf, a rénszarvas kint topog, az amerikai Mikulás létrán felmászik a háztetőre, ajándékát a kéményen ereszti, épp abba a zokniba kerül, mely a kandallón lóg időben elhelyezve előző estén a gyermekek számára.
- **Svédországban** már októberben kezdődik az ünnepi készülődés, az adventi dekorációk felhelyezése. Luca napján december 13-n fehérbe öltöznek a lányok, fénykirálynőkké válva fejükön koronával, hogy világosságot hozzanak a hosszantartó sötét évszakba. December 23-a a kiskarácsony ünnepe és december 24-e a valódi ünnep kezdete du. 3-tól, amikor az összes svéd család a televízió előtt ül és nézi a régi Donald Kacsa filmeket már az 1960-as évek óta kávé és sütemény mellett nevetnek és egymást ajándékozzák. Agyermekek három kis koboldtól kapják az ajándékot, akik szánon érkeznak, rénszarvas húzza a szánt, de valószínűleg láthatatlanok, ám a gyerekek várakozás közben tejbekását készítik Totebisse, Tomte és Nisse kobold számára kirakják az ajtó elé. Az ünneplés rokonlátogatással január 6-ig tart, és január 13-án lebontják a karácsonyfát ünnepelve, aztán kidobják az ablakon.
- **Norvégiában** egy hagyományt őriznek félve a boszorkánytól és rossz szellemektől. Ezen az estén sokáig fennmaradnak, elrejtenek egy seprűt, nehogy bajt hozzanak, ha mégis jönne az ártó szellemek.
- **Izlandon** régen a karácsonyt megelőző 13 éjszakán trollok jöttek, csínytevéseikkel éjszakánként bosszantó dolgokat műveltek, de újabban ajándékot hoznak, ha a gyerekek este kirakják cipőcskéiket. A jó gyerekek apró ajándékot kapnak, a rosszak egy szem krumplit.
- **Lengyelországban** Jézuskára várnak, szénát tesznek az asztal alá. hátha számárháton érkezik. A terített asztalon egy terítéssel több van, váratlan vendég számára.
- **Brazíliában** ilyenkor nyár van a földgömb déli féltekéjén, Karácsony apó vízisível érkezik piros fürdőruhában. Mivel sok a német bevándorló, ezért az európai hagyományt is megélik. December 24-én pálmát díszítenek vagy banán cserjét, és egymást ajándékozzák. Éjfélkor mise van a katolikus templomokban és utána tűzijáték, majd utána hajnalig tánc, énekléssel.

Saját gyermekeim felnőttek és a 33 évi óvónői munkásságom idején sok száz kisgyerek nőtt a kezem alatt, ők is mind felnőttek.

VAJON MI MARADT MEG NEKIK A MIKULÁSBÓL, A KARÁCSONYOKBÓL?

Jó lenne, ha mesélnének.

HÁTHA VALAMI ÉRTÉK, HÁTHA VALAMI JÓ, VALAMI NEMES IS MARADT, AMIT TOVÁBB TUDNAK MAJD ADNI SAJÁT GYEREKEINEK!